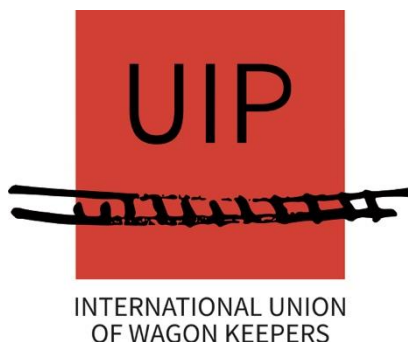

Wytyczna dla kodu stopnia czystości

Wydanie 02 - POLSKA

Opublikowano: 03/2023

UIP
INTERNATIONAL UNION
OF WAGON KEEPERS
Rue Montoyer 23
B -1000 Brüssel
Tel.+32 26 72 88 47
info@uiprail.org
www.uiprail.org

Informacje o wersji

Tę wytyczną opublikowano po raz pierwszy w sierpniu 2009.

W wydaniu drugim, z marca 2023, opracowano ponownie następujące elementy:

- prosty, jasny język, by zapewnić zrozumienie i tłumaczenie na kolejne języki
- wykreślenie treści wykraczających poza określanie stopnia czystości (np. chemia / proces utleniania)
- stworzenie glosariusza z definicjami pojęć, jeżeli są związane ze stopniem czystości

Treść

Informacje o wersji	2
Wstęp	4
Wprowadzenie	5
Budowa kodu stopnia czystości	5
Informacje ogólne	6
Korozja w zbiorniku ze stali węglowej	7
Odbarwienia / cieniowanie	12
Otarcia	15
Korozja w zbiorniku ze stali szlachetnej lub aluminiowym	16
Szerokość spowodowana korozją	16
Szerokość spowodowana korozją i odbarwienia	16
Miejscowa korozja	17
Wady walcowania	19
Zbiorniki z wykładziną	20
Glosariusz	21

Wstęp

Przy stosowaniu kodu stopnia czystości, ze względu na różne punkty widzenia i doświadczenia, mogą występować różnice przy ocenie tego samego stanu wnętrza zbiornika.

Niniejsza wytyczna UIP dla kodu stopnia czystości może nie wyczerpywać wszystkich kwestii. Jej celem jest możliwie ogólne odzwierciedlenie rynku, specjalne rozwiązania techniczne pozostają nieuwzględnione.

Ta wytyczna ma przyczynić się do tego, by klasyfikacja stanu wnętrza zbiornika doprowadziła do jednolitej oceny.

UIP nie ponosi odpowiedzialności za szkody spowodowane zastosowaniem kodu lub niniejszej wytycznej, o ile nie są one wynikiem działania umyślnego lub rażącego niedbalstwa.

Stosowanie tej wytycznej nie zwalnia nikogo z odpowiedzialności za własne działanie. Konieczne jest uwzględnienie powszechnie obowiązujących i prawnych regulacji z zakresu bezpieczeństwa pracy (np. moduł VPI-EMG 11).

Wytyczna UIP dla kodu stopnia czystości

Wprowadzenie

Kod stopnia czystości wspomaga jednolitą ocenę wnętrza zbiornika oraz wszystkich mających kontakt z produktem elementów wyposażenia wagonów cystern do transportu substancji płynnych lub upłynnionych gazów. Daje podstawę do opisu stopnia czystości zbiornika. Szczegółowe dane dotyczące np. porów, osadów lub odbarwień należy przekazać osobno. W razie potrzeby niezbędne są dalsze informacje, takie jak np. szczegółowy raport, czy kompleksowa dokumentacja fotograficzna.

Budowa kodu stopnia czystości

Kod stopnia czystości składa się z 5 cyfr:

Cyfra 1	Materiał
Cyfra 2	Powierzchnia zbiornika
Cyfra 3	Pozostałości produktu
Cyfra 4	Stan (powietrze albo azot)
Cyfra 5	Pozostaje wolne

1. Cyfra Materiał	2. Cyfra Opis stanu powierzchni									3. Cyfra Oznaczenie pozostałości po produkcie	4. Cyfra Stan	5. Cyfra (nie zajęta)
1 - Stal (niestopowa)	1 czysta, bez rdzy	2 czysta, nalot rdzy	3 warstwa rdzy i luźna rdza (mączka)	4 mączka i lekkie odbarwienia	5 mączka i stała rdza, silne odbarwienie	6 płaty korozyjne blizny korozyjne	7 luźne płyty rdzy	8	9 Ustalenia specjalne	0 - Bez resztek, bez zapachu, wysuszony	1 - Powietrze	
2 - Stal CrNi	metalicznie czysta	metalicznie czysta, lekkie cienie	metalicznie matowa, odbarwienia spowodowane produktem	szorstkość spowodowana korozją	szorstkość spowodowana korozją i odbarwienia	miejscowa korozja			Ustalenia specjalne	1 - Bez resztek, lekki zapach, wysuszony	2 - Azot	
3 - Stal CrNiMo										2 - Bez resztek, zapach specyficzny dla produktu, wysuszony	3 - Inna specyfikacja	
8 - Aluminium	czysta, zamknięta powierzchnia	zamknięta powierzchnia	powierzchnia nie zamknięta, pęcherze, oderwania warstwy, korozja powierzchniowa						Ustalenia specjalne	3 - Silnie przylegające resztki, pył produktowy		
4 - Wykładziny z twardej bądź miękkiej gumy na bazie kauczuków bądź na bazie polimerów porównywalnej jakości										4 - Ścianki lekko maziste lub tłuste, bez przylegających resztek		
5 - Wykładziny z emalii										5 - Ścianki lekko maziste lub tłuste, przylegające resztki		
6 - Wykładziny z ołowiu										6 - Próżny, brak widocznych resztek, faza parowa		
7 - Powłoki										7 - Resztki do 2 ‰		
										8 - Resztki powyżej 2 ‰		
										9 - Ustalenia specjalne		

Ilustracja 1: Kod stopnia czystości (stan: 1.2.2023)

Wytyczna UIP dla kodu stopnia czystości

Informacje ogólne

- 1. cyfra odnosi się do materiału powierzchni zbiornika, mającej kontakt z produktem. Do tych materiałów zaliczane są również wykładziny lub powłoki. Elementy wyposażenia z innych materiałów nie są miarodajne przy klasyfikacji 1. cyfry.
- Informacje o materiale zbiornika są co do zasady podane na jego tabliczce.
- Określenie stopnia czystości nie jest oceną bezpieczeństwa technicznego, w ramach której formułowane byłyby np. twierdzenia dotyczące minimalnej grubości ścianki lub klasyfikacja spoin spawalniczych.
- Informacje o atmosferze zbiornika nie zastępują wymagań istotnych z punktu widzenia bezpieczeństwa pracy, takich jak np. pomiary przed wjazdem do zbiornika.
- Stan elementów wyposażenia, takich jak armatura, rury rozdzielników, rury wgłębne itp. trzeba uwzględnić przy określaniu stopnia czystości.
- Ślady ścierania na powierzchni zbiornika wpływają na stopień czystości określony 2. cyfrą tylko wtedy, gdy nie zastosowano odpowiednich środków ściernych. Dotyczy to zwłaszcza zastosowania ferrytowych środków ściernych w zbiornikach ze stali nierdzewnej, mogących później powodować korozję.
- Oceny powinni z reguły przeprowadzać specjaliści zakładu zajmującego się czyszczeniem lub naprawami. Dotyczą one **wyłącznie momentu klasyfikacji**.
- **Określenie stopnia czystości nie zastępuje certyfikatu czyszczenia ani zezwolenia na wjazd do zbiornika!**

Korozja w zbiorniku ze stali węglowej

Praktycznie każdy zbiornik ze stali węglowej z czasem wykazuje oznaki korozji. Przykładowo wymieniona w stopniu czystości 1.2.x.x „korozja nalotowa” ma swoją przyczynę w oksydacji stali. Ta rdza nalotowa, podobnie jak „początki korozji i korozja luzem (mączka)” (1.3.x.x) albo „stała korozja” (1.5.x.x) wywołuje negatywne skutki dla produktów przewożonych w wagonach stalowych.

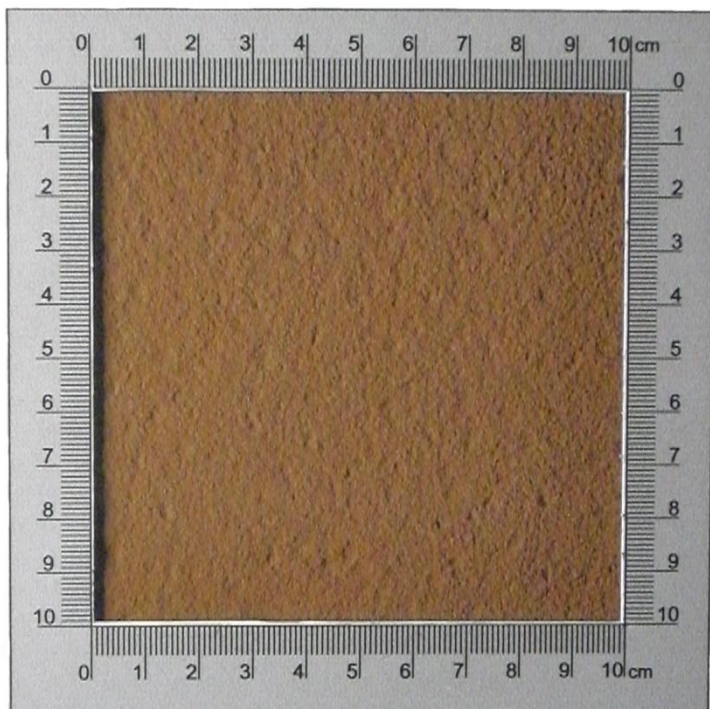
Poruszone powyżej skutki korozji prowadzą do niewielkiego i zwykłego zużycia stalowej powierzchni zbiornika.

Dla korzystania ze zbiornika bardziej problematyczne są lokalne ogniska korozji, które nie rozprzestrzeniają się po powierzchni, a w głąb. W tym przypadku grubość ścianki może spaść poniżej minimalnej i ewentualnie wystąpić wyciek.

Czy w danym przypadku wada jest krytyczna, czy jedynie lekka, ewentualnie optyczna, należy określić w oparciu o materiały fotograficzne.

Informacja: Poniższe ilustracje opisują struktury powierzchni bez uwzględniania niezbędnej minimalnej grubości ścianki.

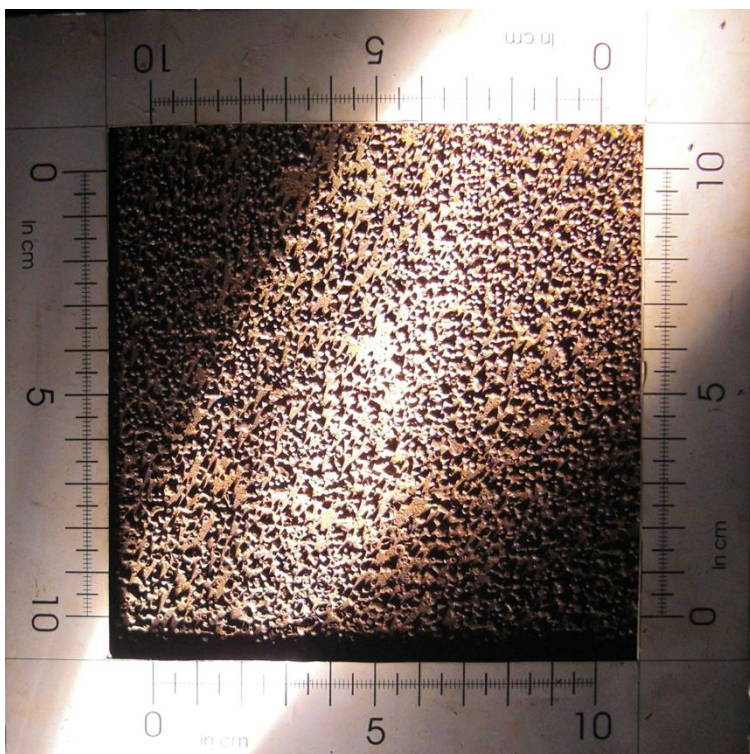
Pod pojęciem początków korozji należy również rozumieć drobne zagłębienia/przetarcia lub drobiny korozji.

Ilustracja 2:

Stopień czystości 1.3.x.x
korozja powierzchniowa,
nieproblematyczne
zużycie powierzchni
zbiornika

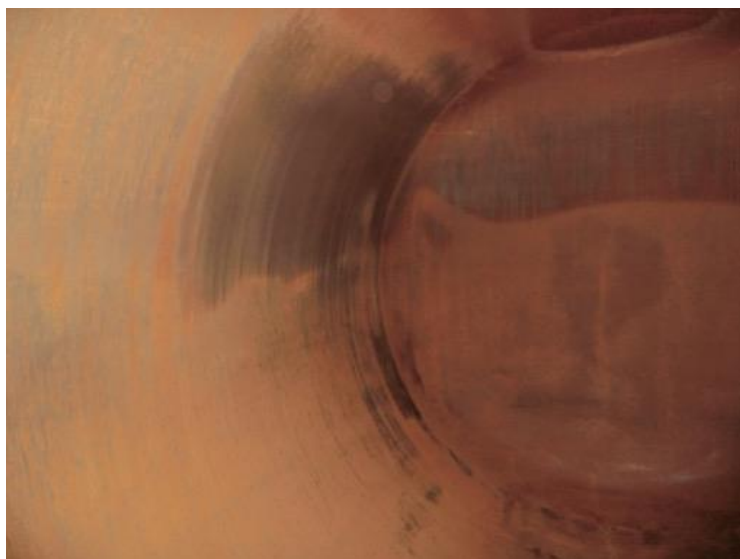
Wytyczna UIP dla kodu stopnia czystości

Ilustracja 3:

Stopień czystości 1.3.x.x

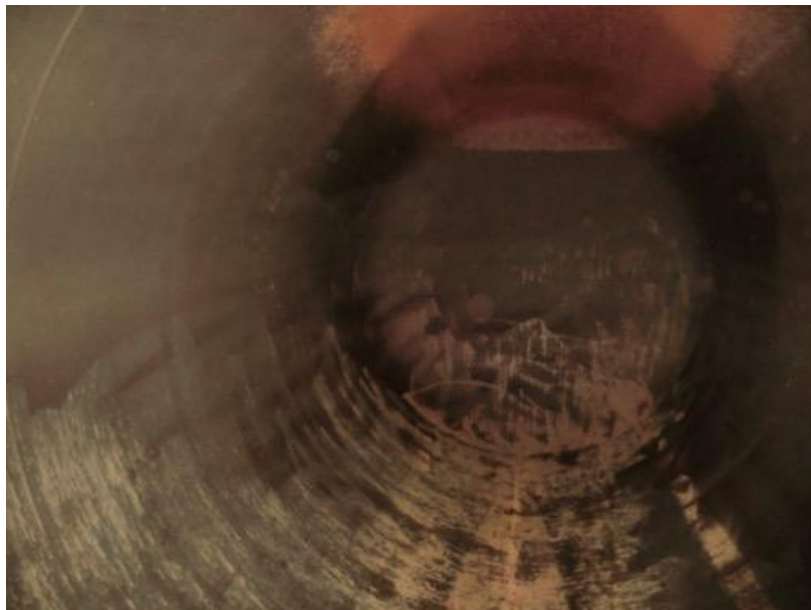
Drobinny korozji

Ilustracja 4:

Stopień czystości 1.4.x.x

mączka i lekkie
odbarwienia

Ilustracja 5:

Stopień czystości: 1.5.x.x

Silne odbarwienie,
w tym szernienie

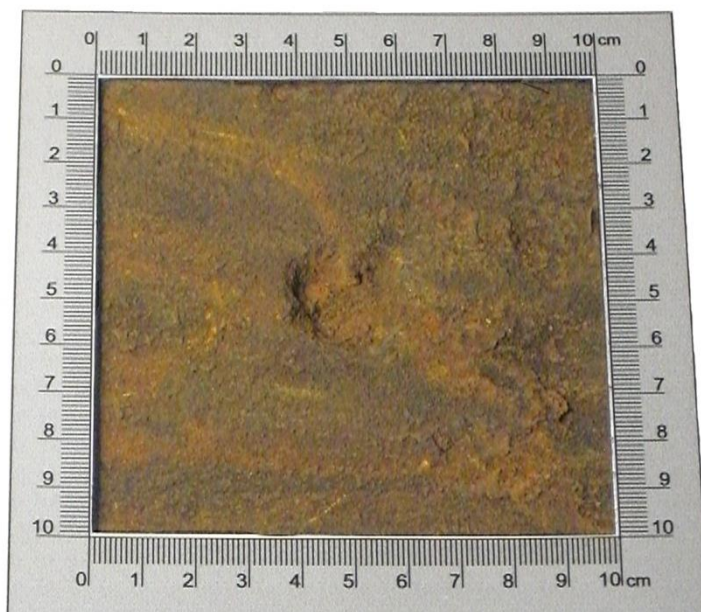

Ilustracja 6:

Stopień czystości: 1.5.x.x

Stala korozja w stopie
zbiornika

Jeżeli nie ma innych ograniczeń,
stopień czystości 1.3.x.x można
przywrócić poprzez usunięcie
stałej korozji.

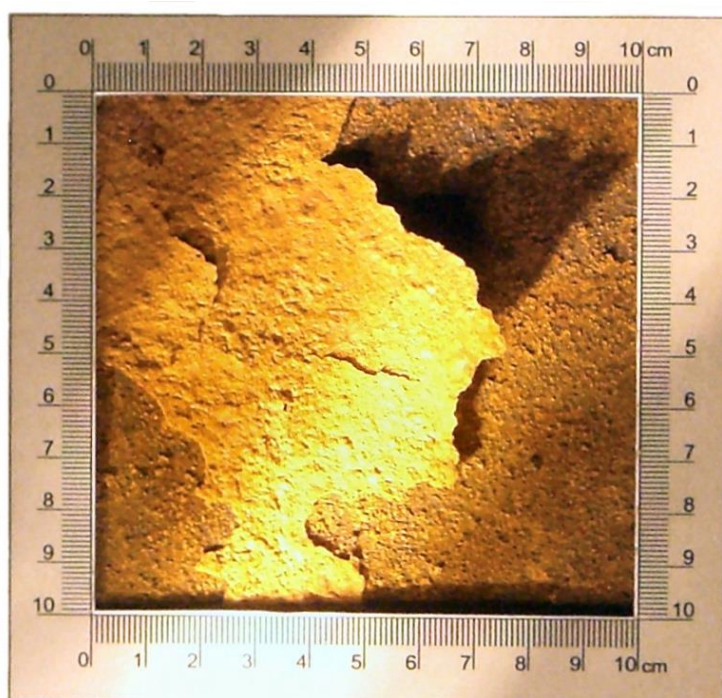

Ilustracja 7:

Stopień czystości
1.6.x.x

Znaczne blizny
korozyjne, od kilku
milimetrów do kilku
centymetrów średnicy
i głębokie na kilka
milimetrów

W zależności od obszaru
zastosowania wagonu istnieje
konieczność podjęcia działań;
określenia grubości ścianki i
w razie potrzeby remontu
zbiornika

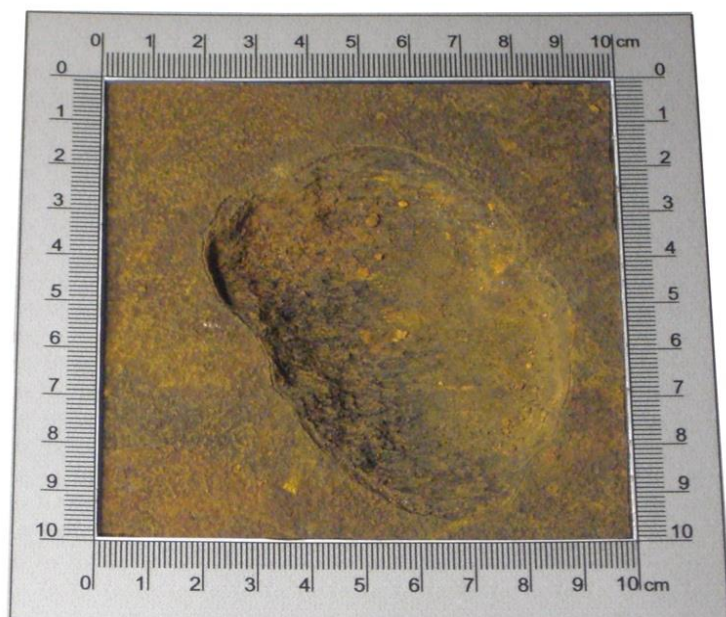
Ilustracja 8:

Stopień czystości 1.6.x.x

Złuszczające się płaty
rdzy

Jeżeli nie ma innych
ograniczeń lub nie pokażą się
one później, stopień czystości
1.3.x.x można przywrócić
poprzez usunięcie płatów
korozji.

Wytyczna UIP dla kodu stopnia czystości

Ilustracja 9:

Stopień czystości 1.9.x.x

Ekstremalne uszkodzenia
korozyjne. Blisko przebicia
ściany, nie może być już
traktowane jako blizna
korozyjna.

Odbarwienia / cieniowanie

Stal szlachetna często pod wpływem temperatury (np. przy spawaniu) oraz produktu może odbarwiać się powierzchniowo na brązowo i niebiesko.

Aby usunąć przebarwienia i przywrócić warstwę pasywną, konieczne jest ściągnięcie warstwy powierzchni zbiornika w zakresach mikrometrowych poprzez bejcowanie lub obróbkę strumieniowo-ścierną kulkami szklanymi z późniejszą pasywacją.

Ilustracja 10:

Stopień czystości 3.3.x.x

Obwodowe odbarwienie
„pasek produktu”
w wagonie ze stali CrNiMo

Ilustracja 11:

Stopień czystości 2.3.x.x

Przebarwienia w formie
zasłon lub powierzchniowe
w wagonach CrNi

Ilustracja 12:

Stopień czystości 2.3.x.x

Całkowicie zabarwiony przez produkt (roztwór wodorotlenku sodu) w przypadku stali CrNi

Ilustracja 13:

Stopień czystości 3.2.x.x

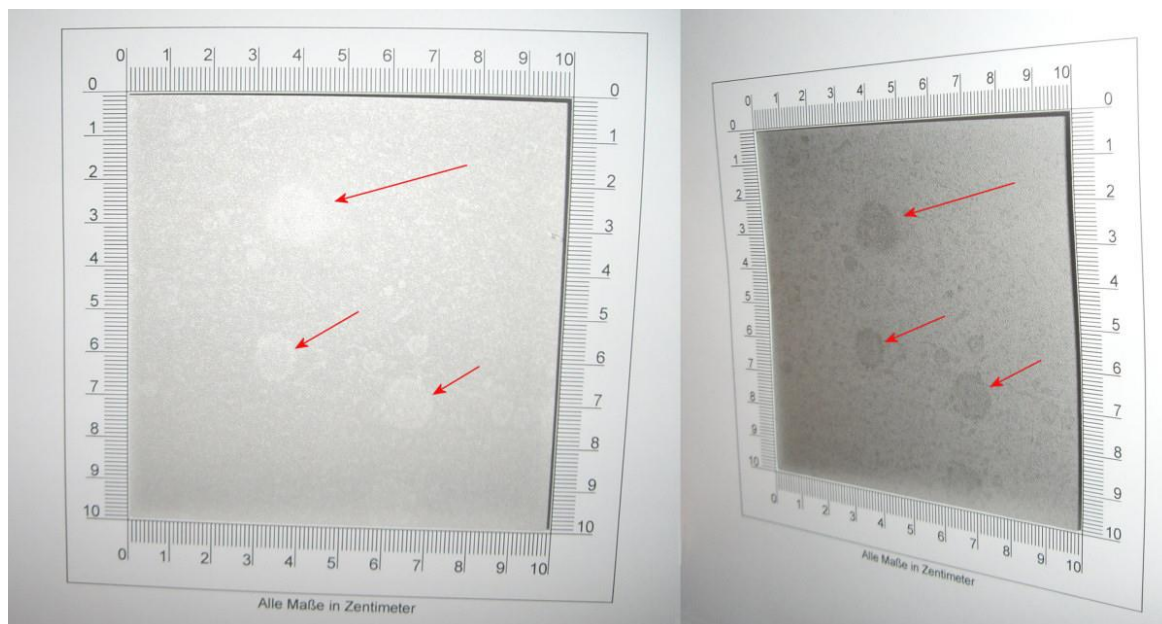
Zbiornik bez przebarwień przy stali CrNiMo

Oprócz odbarwień istnieją jeszcze inne wady powierzchni, które jednak mają jedynie charakter optyczny i nie wpływają na produkt ani na odporność na korozję powierzchni metalu. Są to cieniowania powierzchni metalu lub warstwy pasywnej. Cieniowania te nie są wywoływane przez barwne drobin, lecz przez efekty fizyczne.

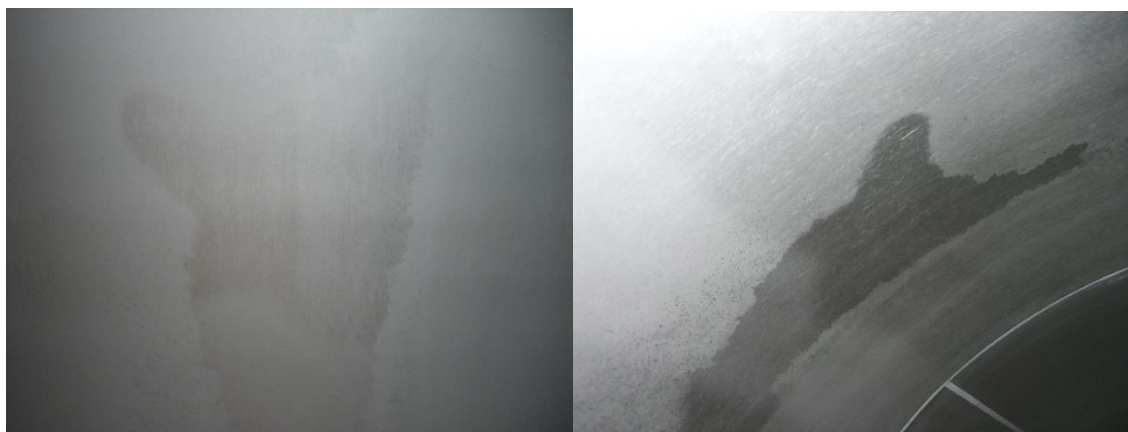
Cieniowania, w przeciwieństwie do odbarwień, zależą od kąta patrzenia lub oświetlenia. Dlatego z jednej strony można zaobserwować szarą plamkę, która z drugiej strony nie jest widoczna albo np. ma postać białej plamki.

Wytyczna UIP dla kodu stopnia czystości

Na poniższych ilustracjach widać ten sam wycinek ścianki z dwóch różnych perspektyw. Na prawo widoczne są ciemne plamki, po lewej stronie te same obszary są jaśniejsze niż metal wokół.

Ilustracja 14: Stopień czystości 3.2.x.x, cieniowania

Ilustracja 15: Stopień czystości 3.2.x.x, cieniowania

Zastosowanie środków do obróbki strumieniowo-ściernej może również powodować cieniowania.

Otarcia

Otarcia nie mają wpływu na stopień czystości. Nawet zbiorniki wykazujące duże otarcia mogą uzyskać stopień czystości np. 3.2.1.1.

Ilustracja 16:

Stopień czystości 3.2.x.x

Otarcia

Jeżeli szlifowanie ścianek zostanie wykonane nie tylko tak nieprawidłowo, jak to przedstawiono na ilustracji 16, ale również z zastosowaniem nieodpowiednich / zanieczyszczonych środków ściernych, mogą wystąpić inkluzje drobin ferrytowych. W pierwszej kolejności spowoduje to brązowe odbarwienie otarć, a w dalszym procesie może prowadzić do znacznej korozji powierzchni stali szlachetnej.

Ilustracja 17:

Stopień czystości 3.5.x.x

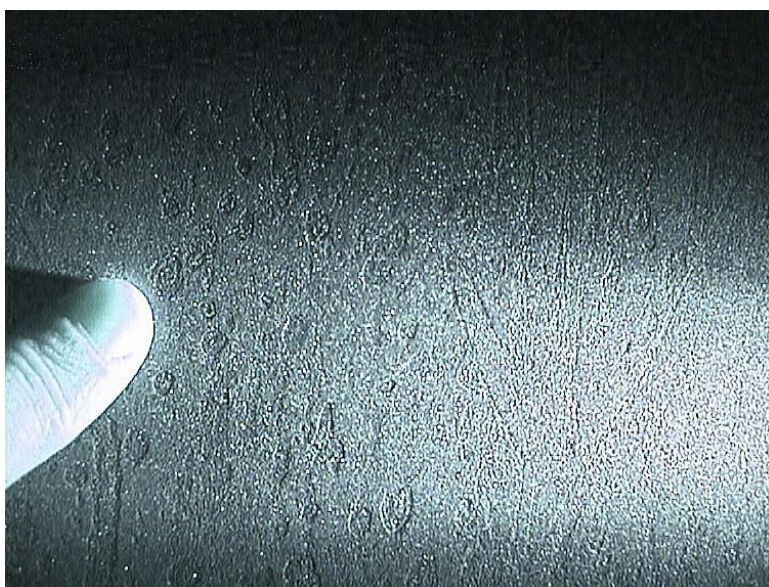
Otarcia z inkluzjami
ferrytycznymi

Korozja w zbiorniku ze stali szlachetnej lub aluminiowym

W kodach stopnia czystości korozja zbiorników ze stali szlachetnych lub aluminium pojawia się dwukrotnie – jako 3.4.x.x lub 3.5.x.x określana jest „szorstkość związana z korozją” a jako 3.6.x.x „miejscowa korozja”.

Informacja: Poniższe informacje odnoszą się do zbiorników ze stali szlachetnej, ale w znacznej części dotyczą również zbiorników aluminiowych.

Szorstkość spowodowana korozją

Ilustracja 18:

Stopień czystości 3.4.x.x

Powierzchniowa
szorstkość, bez odbarwień

Szorstkość spowodowana korozją i odbarwienia

Ilustracja 19:

Stopień czystości 3.5.x.x

Szorstkość
powierzchniowa z silnie
odbarwioną
powierzchnią

Wytyczna UIP dla kodu stopnia czystości

Miejscowa korozja

Korozja perforacyjna jest formą korozji miejscowej. Korozja perforacyjna widoczna jest w początkowym stadium często w postaci zagłębień przypominających nakłucia igłą, powiększających się z czasem. Bardzo często powstaje korozja w postaci jam, które ze względu na kształt uniemożliwiają wypłukiwanie pozostałości produktu. Te pozostałości produktu z reguły powodują korozję.

Ilustracja 20:

Stopień czystości 3.6.x.x

Korozja perforacyjna
w ścianie

Ilustracja 21:

Stopień czystości 3.6.x.x

Korozja perforacyjna
w ścianie

Ilustracja 22:

Stopień czystości 3.6.x.x

Korozja perforacyjna
w ścianie

Ilustracja 23:

Stopień czystości 3.6.x.x

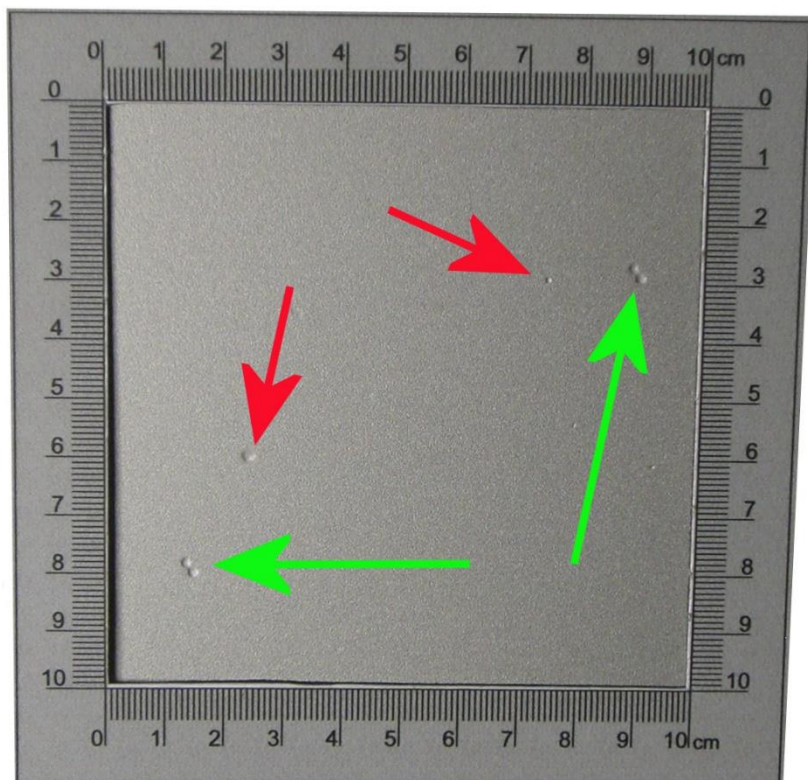
Korozja perforacyjna
w ścianie

Jeżeli korozja miejscowa poddana zostanie odpowiedniej obróbce, zbiornik można ponownie sklasyfikować np. stopniem czystości 3.2.1.1. Obróbka tego typu wymaga udokumentowania.

Wytyczna UIP dla kodu stopnia czystości

Wady walcowania

Wady walcowania nie wpływają na stopień czystości. W przypadku zbiorników ze stali szlachetnej lub aluminium wady walcowania mogą być omyłkowo wzięte za korozję w postaci muld. Rozróżnienie możliwe jest często po dokładnym przeanalizowaniu całej partii, ponieważ wady walcowania mogą powtarzać się w jej obrębie.

Ilustracja 24:

Wady walcowania

Czerwone strzałki wskazują korozję perforacyjną, natomiast zielone – wady walcowania. Często powtarzające się, identyczne w kształcie zagłębienia oddalone są od siebie o ponad metr.

Zbiorniki z wykładziną

Klasyfikację stopnia czystości przeprowadza się poprzez kontrolę wizualną. W przypadku zamkniętej powierzchni należy wziąć pod uwagę uszkodzenia, takie jak wgniecenia, pęcherze itp. Nie przeprowadza się dodatkowych działań.

Ilustracja 25:

Stopień czystości
4.3.x.x

Pęcherze
w powłoce
gumowej

Ilustracja 26:

Stopień czystości
4.3.x.x

Pęcherze
w powłoce
gumowej

Wytyczna UIP dla kodu stopnia czystości

Glosariusz

Pojęcia	Definicja
Zezwolenie na wjazd do zbiornika	Zezwolenie na wejście do zbiornika, udzielane wyłącznie w oparciu o wcześniej określone procedury i kryteria.
Bejcowanie	Ściąganie kilku mikrometrów powierzchni poprzez zastosowanie kwasu w płynie.
Korozja płatowa	Postać korozji w zbiornikach stalowych, w której górna warstwa rdzy odłącza się w formie płatów od powierzchni.
Stal szlachetna	Stal stopowa z dodatkiem chromu i niklu, często również molibdenu, o zwiększonej odporności na korozję.
Ferrytyczny	Zawierający żelazo
Nalot rdzy	Początek powstawania rdzy na powierzchni stali. Bardzo drobny, nie dający się zmyć.
Korozja w postaci jam	Opis dla niewidocznych pustych przestrzeni w ścianie zbiornika o kształcie kuli
Pasek produktu	Odbarwienie lub osad po obwodzie, powstający na granicy produktu i atmosfery w zbiorniku.
Mączka	Rdza w postaci proszku na powierzchni stali, zmywalna.
Pasywacja	Etap roboczy po obróbce powierzchni, z zastosowaniem benzyny lub obróbki strumieniowo-ścierniej.
Warstwa pasywna	Cienka warstwa ochronna na powierzchni stali szlachetnej
Drobiny korozji	Rdza w postaci drobin na powierzchni stali
Blizny korozyjne	Wyraźne ognisko korozji w zbiornikach stalowych, w przypadku których głębokość i średnica mogą mieć kilka milimetrów.
Płaty rdzy	Odłączające się części przy korozji płatowej
Cieniowanie	Widoczna w warstwie pasywnej na powierzchni stali nierdzewnej różnica kolorów w stosunku do otoczenia.
Partia	Zbiornik składa się z wielu walcowanych na okrągło arkuszy blachy (partii), zespawanych ze sobą.
Szczernienie	Oznacza utworzenie czarnej warstwy tlenku żelaza pod warstwą brązowego tlenku żelaza w zbiorniku stalowym. Czarny tlenek, ze względu na sposób powstawania jest bardzo drobny i może zanieczyszczać produkt.
Stal węglowa	Również jako „stal” lub „stal konstrukcyjna”. W przeciwieństwie do „stali szlachetnej”, stal niestapiana z innymi metalami.
Obróbka strumieniowo-ścierna	Obróbka powierzchni zbiornika poprzez zastosowanie sprężonego powietrza z dodatkiem strumieniowego środka ściernego, np. żwiru stalowego, żużla albo szklanych kulek. Usuwa osady produktu, korozję i odbarwienia. Obróbka strumieniowo-ścierna suchym lodem może usunąć osady i rdzę, jednak nie usunie odbarwień na powierzchni stali szlachetnej.
Podrdzewienie	Korozja występująca pod powłoką/wykładziną.
Wady walcowania	Jeżeli przy produkcji używany jest walec o uszkodzonej powierzchni albo zanieczyszczony, blacha może wykazywać zagłębienia.